

learning material is better perceived and easily remembered by students through the combination of texts, graphics, audio recordings, video files and pictures. The review proves the advantages of using the educational site "Breaking News English Lessons: Easy English News | Current Events" as it includes a great number of free online lessons, which are constantly being updated; the learning materials are based on current events from all over the world; all the lessons are grouped under the headings and have different difficulty levels corresponding to CEFR; printable versions of all the working materials and mini-lessons are available; the main types of speech activity are represented. Such a kind of training will help students to easily reproduce the material of a lesson and obtain significant experience of culture dialogue. It is worth noting that a teacher should combine traditional methods of teaching foreign languages with using interactive learning websites for achieving the best results.

**Keywords:** Internet sites, learning process, interactive methods, informational technologies, foreign languages.

Подано до редакції 03.09.2015

УДК: 378+371.13+001.101-028.6

**Наталія Вячеславівна Кононенко,**  
старший лаборант кафедри дошкільної педагогіки,  
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,  
вул. Старопортофранківська 26, м. Одеса, Україна

## ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано необхідність формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти відповідно до вимог сьогодення і особливостей професійної діяльності сучасних фахівців. Системність професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів характеризується як якісна ознака результату їхньої теоретичної підготовки у виші, висвітлено стан розробки цього питання у наукових дослідженнях. На підставі системного підходу розкривається сутність і природа системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти, шляхи її формування в умовах навчального процесу вищої школи.

**Ключові слова:** системність знань, якість підготовки, педагоги дошкільної освіти, професійно-педагогічні знання, майбутні вихователі.

**Постановка проблеми.** Протягом останніх десятиріч у педагогічній науці і освітній практиці одним із найбільш гострих і найчастіше обговорюваних питань є підвищення якості освіти на всіх її щаблях. У низці законів і нормативних документів України наголошується, що одним із головних завдань вищої школи є формування у студентів теоретичних знань і практичних умінь такої якості, які відповідають викликам сьогодення і забезпечують їх самостійність, професійну компетентність і творчу активність у професійній діяльності.

Для професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільної освіти важливість питання якості підготовки до професійно-педагогічної діяльності зумовлюється безпосереднім зв'язком з якістю освіти і виховання дітей: саме якість професійної освіти вихователів дошкільних навчальних закладів є визначальним чинником у якості навчання, розвитку і виховання дошкільників. Проте, досі розуміння того, що саме є показниками якості підготовки майбутніх педагогів з дошкільної освіти до професійно-педагогічної діяльності, є дискусійним і недостатньо дослідженим питанням.

**Аналіз останніх досліджень з проблеми.** В пошуках шляхів забезпечення якості підготовки майбутніх педагогів у виші до професійно-педагогічної діяльності започатковано дослідження професіограми та методів професійного відбору претендентів на здобуття професії педагога (В. Сластьонін, Р. Хмельюк); сутності та структури педагогічної діяльності (Д. Гоноболін, Н. Кузьміна, Н. Хмель); формування педагогічної майстерності (І. Зязюн, О. Пехота); засобів активізації загальнопедагогічної та спеціальної підготовки студентів педагогічних вишів (О. Абдуліна, С. Гончаренко, П. Підкасистий); підготовки до інноваційної діяльності (І. Богданова, Л. Подимова). Значну увагу науковці приділяють формуванню педагогічних умінь майбутніх педагогів, компетентності і готовності до професійно-педагогічної діяльності (В. Бордовський, І. Зимня, А. Ліненко), розвиткові педагогічних здібностей та різноманітних якостей особистості (Н. Кічук, З. Курлянд, Г. Нагорна, В. Семіченко, В. Сисоева), формуванню психологічних і професійно-педагогічних знань тощо.

Проте, спроби схарактеризувати якість підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності через виявлення окремих властивостей кінцевих резуль-

татів цього процесу виявилися недостатньо продуктивними, зважаючи на те, що якість освітнього процесу являє собою інтегральну або системну властивість, що обумовлює здатність педагогічної системи задовольняти наявні та потенційні потреби особистості та суспільства, вимоги держави щодо підготовки кваліфікованих фахівців [1].

**Мета статті:** схарактеризувати сутність системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти як якості їхньої підготовки у виші та шляхи її формування.

Багатьма дослідниками доведено, що педагогічний процес, організація і керування яким складає предмет професійної діяльності будь-якого педагога, за своєю природою є складним системним утворенням, функціонування якого визначається взаємодією структурних компонентів, до складу яких входять цілі, зміст, форми і методи навчання і виховання, відповідні способи та принципи діяльності його учасників (Н. Д. Хмель). Це передбачає, що під час підготовки до практичної професійної діяльності майбутні педагоги повинні усвідомлювати й оволодівати знаннями не тільки про сутність кожного окремого компонента педагогічного процесу, а й про способи і характер їх зв'язку, принципи організації, завдяки яким усі ці компоненти об'єднуються і функціонують як органічна цілісність – педагогічна система.

Слід зауважити, що вимога цілісності або системи знань тих, кого навчають, не є новою в історії педагогіки. К. Д. Ушинський наголошував, що досягнення системи в знаннях учнів є найкращим показником результатів навчання. П. П. Блонський зазначав, що знання педагога за своїм змістом мають відповідати цілісному характеру педагогічного процесу.

Однак, на практиці така цілісність не досягається, оскільки підготовка майбутніх педагогів до практичної професійної діяльності забезпечується великою кількістю навчальних дисциплін, зміст яких мало узгоджений між собою і не зорієнтований на відображення у свідомості студентів цілісного уявлення про сутність педагогічного процесу, особливості його організації і управління його результатами. У процесі підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти зміст уявлень про сутність педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі розкривається навчальними нормативними дисциплінами, до складу яких входять загальна, дошкільна, сімейна і порівняльна педагогіка, методики з фізичного, музичного, валеологічного виховання, розвитку мовлення, ознайомлення з природою і довкіллям, формування математичних уявлень та багато інших.

Ситуація ускладнюється тим, що у зв'язку з розвитком засобів масової комунікації знання, які подаються у змісті цих навчальних дисциплін, швидко застарівають і потребують постійного поповнення і оновлення. Однак, час, відведений на підготовку майбутніх педагогів до професійної діяльності, обмежений і не дозволяє розраховувати на постійне розши-

рення змісту і номенклатури навчальних дисциплін у виші. Отже, знання, що забезпечують професійну діяльність майбутнього педагога дошкільної освіти, з одного боку, за своїм змістом повинні бути достатньо ємними, щоб давати уявлення про цілісність педагогічного процесу, його системні властивості, з іншого – давати можливість для оновлення і поповнення без порушення основного смислу.

Філософи зазначають, що таким вимогам відповідає системна організація знань. Відтворюючись у змісті знань і особливостях їх структурної упорядкованості, системність забезпечує високу інформативність за мінімальною кількістю складових (В. Афанасьєв, І. Блауберг, В. Садовський, А. Уемов, Є. Юдін та інші).

Сьогодні поняття «системність» досить широко використовується у психологічних і педагогічних джерелах. Зазвичай ним позначають певний результат навчання або освітнього процесу в цілому. В психології поняття «системність знань» вперше було використано для позначення рівня мисленнєвої діяльності тих, кого навчають (Л. Виготський). Аналізуючи міру і особливості узагальнення окремих понять, ступінь їх абстрактності, автор відносить системність знань до найбільш високого рівня мисленнєвої діяльності, що характеризується включенням і упорядкуванням окремих понять в складних цілісних утвореннях – системах. Л. С. Виготський зазначає, що значна особливість системності знань полягає в гнучкості, рухливості мисленнєвих процесів, які виявляються під час встановлення ступеня спільності явищ, що пізнаються.

В такому ж розумінні це поняття використовують Б. Ананьєв, П. Гальперін, О. Леонтєв, Н. Талізін та інші вчені.

В дидактиці системність знань згадується як результат дії принципу систематичності (М. Данілов, Б. Єсіпов, І. Кобиляцький, М. Сорокін). При цьому воно вживається як синонім поняття «систематичність знань».

Найбільш послідовно системність знань була схарактеризована в класифікації І. Лернера, який пропонує розрізняти якість засвоєних знань за способами отримання навчальної інформації та способами їх використання в знайомих і незнайомих пізнавальних ситуаціях. У запропонованій автором класифікації системність знань визначається як показник статусу окремого знання відносно певного цілого уявлення: «...системність як якість передбачає інваріантність ролі того чи іншого знання. Вона передбачає усвідомлення особистістю (учнем) знань за їх місцем у структурі наукової теорії» [2, с. 22].

Отже, прояв системності знань автор пов'язує з об'єктивною властивістю навчальної інформації бути системною через відображення у своєму змісті особливої цілісної природи об'єктів, що пізнаються, і суб'єктивною властивістю упорядкування цієї інформації у свідомості того, хто її привласнює.

Інший підхід щодо розуміння сутності системності знань розглядає цю якість як результат розумової діяльності учнів, що досягається свідомим використанням методології системного підходу під час аналізу і опису об'єктів, що пізнаються [3, 4]. Системність знань є наслідком опанування і практичного використання такого способу мислення, в процесі якого усвідомлюються принципи організації, зв'язку і відношень окремих елементів за їх внеском у створення і функціонування певної цілісності.

Обрунтовуючи сутність поняття «системність професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів», ми виходили з того, що, відповідно до теорії системного підходу, поняттям «система» позначається особливий різновид реально існуючих або штучно створених об'єктів. У процесі професійної підготовки майбутніх вихователів таку систему утворює вся сукупність теоретичних і практико-зорієнтованих знань, які відображають сутність і структуру педагогічного процесу, організація і проведення якого становить предмет їхньої професійної діяльності.

Зважаючи на те, що знання – це особливий продукт суспільної, духовної і практичної діяльності людей, у якому в ідеальній знаковій формі відображаються об'єктивні зв'язки, властивості і відношення реально існуючих речей, системність знань виявляє особливості того, що відбувається у свідомості студентів під час опанування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічного циклу. Системність професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти – це особлива якість результату їхньої теоретичної професійної підготовки, яка виявляється у змісті уявлень про сутність і в складових педагогічного процесу, способах організації їх органічної взаємодії задля цілісного розвитку дитини дошкільного віку.

Важливою ознакою системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти є те, що властивості педагогічного процесу впливати на розвиток дитини усвідомлюються не як механічний підсумок дії його окремих елементів, що складаються з різних напрямів навчання і виховання, а як їх органічна і взаємодія, що підсилює один одного: властивості системи є не просто підсумком взаємодії елементів, що її утворюють, а визначаються наявністю та специфікою зв'язків і відношень між ними, тобто стверджуються і виявляються як інтегративні властивості системи як цілого [5].

Важлива властивість системності професійно-педагогічних знань зумовлюється тим, що система як цілісність здатна активно впливати на свої складові елементи і перетворювати їх відповідно до власної природи. Тобто зміна ідеологічних настанов щодо педагогічного процесу, його ціннісних орієнтирів, які відображаються у змісті педагогічних уявлень про цілі, завдання, принципи організації, неухильно повинні відбиватися на змісті уявлень про ціннісні орієнтири,

зміст і спрямованість навчально-виховної роботи з дітьми, методиках її здійснення.

Прикладом такої зміни ідеологічних настанов щодо розуміння сутності педагогічного процесу, його ціннісних орієнтирів є перебіг суб'єкт-об'єктної педагогічної парадигми на суб'єкт-суб'єктну, яка сприяла становленню і впровадженню в педагогічній теорії і практиці принципів гуманізації, особистісно-зорієнтованого підходу, методик навчально-виховної роботи, що зосереджують увагу на можливостях і потребах дитини, а не виконанні вимог програм з дошкільного виховання.

Відповідно до положень системного підходу, системність професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти забезпечується відтворенням у змісті уявлень про сутність педагогічного процесу структурно-ієрархічних, генетичних і функціональних зв'язків. Відтак здатність майбутніх вихователів охарактеризувати складові педагогічного процесу дошкільної освіти за ступенем їх ієрархічної упорядкованості, генетичної спорідненості і функціональної взаємодоповнюваності за внеском у вияв загальної властивості педагогічного процесу забезпечувати розвиток дитини як особистості і суб'єкта є показниками системності їх професійно-педагогічних знань.

У процесі підготовки у виші формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти досягається шляхом узгодження і упорядкування змісту навчальних дисциплін. Першим кроком у цьому напрямі є визначення ролі кожної окремої дисципліни у висвітленні педагогічного процесу як предмета професійної діяльності педагога дошкільної освіти. За чинними державними стандартами ці дисципліни доцільно упорядкувати за трьома блоками:

- світоглядно-культурологічного спрямування (історія дошкільної педагогіки, порівняльна педагогіка);
- теоретичного предметно-центрованого спрямування (загальна педагогіка, дошкільна педагогіка, сімейна педагогіка);
- практичного методично-забезпечувального спрямування (всі методики, організація та керівництво дошкільним вихованням).

У четвертому блоці доцільно об'єднати навчальні дисципліни, які розкривають засоби підвищення ефективності професійної діяльності педагога дошкільної освіти і організації педагогічного процесу, однак не торкаються безпосереднього його сутності. Це навчальні дисципліни, які висвітлюють основи педагогічної майстерності, новітні інформаційні технології у дошкільній освіті, комп'ютерні ігри у дошкільному вихованні, основи педагогічних досліджень та інші.

Наступний крок на шляху формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти пов'язаний з визначенням, упорядкуванням і узгодженням змісту ключових питань кожної навчальної дисципліни і ключових понять.

Здійснення цього кроку спирається на колективну методичну роботу викладачів, які залучені до викладання навчальних дисциплін професійно-педагогічного циклу.

Завершальним кроком на шляху формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти є упорядкування змісту учбових програм з навчальних дисциплін і учбових текстів, які виносяться на обговорення і опрацювання зі студентами.

**Висновки.** Формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх педагогів дошкільної освіти відповідає вимогам сьогодення щодо якості підготовки сучасних фахівців у вищій школі. За своєю природою системність знань є відображенням у змісті уявлень про цілісність педагогічного процесу як предмету професійної діяльності педагога з дошкільної освіти, його системних властивостей і характеристик. У навчальному процесі формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів потребує цілеспрямованої колективної роботи викладачів з упорядкування і узгодження змісту ключових питань і навчальної інформації з нормативних навчальних дисциплін професійно-педагогічного циклу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Бордовский Г. А. Управление качеством образовательного процесса / Г. А. Бордовский. – СПб: РГПУ имени А. И. Герцена, 2001. – 34 с.
2. Лернер И. Я. Качество знаний учащихся / И. Я. Лернер. – М.: Знание, 1976. – 64 с.
3. Аванесов В. Знания как предмет педагогического измерения / В. Аванесов // Педагогические измерения. – 2005. – № 3. – С. 3-31
4. Алексеенко Т. Система качеств знаний как видообразования уровня интеллектуализации у профессиональной подготовки преподавателя с новым мышлением / Т. Алексеенко // Научный вестник : сб. науч. пр. / Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича. – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2005. – Вип. 182 – С. 3-13.

## REFERENCES

1. Bordovskiy, H. A. (2001). *Upravlenie kachestvom obrazovatel'nogo protsessa [Management of educational process quality]*. Saint Petersburg: RGPU imeni A. I. Gertsena [in Russian].
2. Lerner, I. Ya. (1976). *Kachestvo znanij uchashchih'sya [Quality of pupils' knowledge]*. Moscow: Znanie [in Russian].
3. Avanesov, V. (2005). *Znaniya kak predmet pedagogicheskogo izmereniya [Knowledge as a subject of pedagogical measurement]*. *Pedagogicheskie izmereniya – Pedagogical measurements*, 3, 3-31 [in Russian].
4. Alekseenko, T. (2005). *Systema yakostei znan yak vidobrazhennia rivnia intelektualizatsii u profesiinii pidhotovtsi vykladacha z novym myslenniam [System of*

knowledge quality as an indicator of the intellectualization level in professional training of a teacher with a new type of thinking]. *Naukovy visnyk : zb. nauk. pr. – Scientific bulletin: collection of scientific work*, 182, 3-13. Chernivtsi: ChNU Im. Yu. Fedkovicha [in Ukrainian].

5. Борщ Ж. Интегративная роль педагогики у формировании личности будущего специалиста / Ж. Борщ, Т. Тищенко // Научные записки Кировоградского государственного педагогического университета им. В. Винниченка. – Кировоград : КДПУ им. В. Винниченка, 2001. – Вип. 32, Ч. 2. – С. 11–14.

5. Borsch, Zh., Tischenko, T. (2001). *Integrativna rol pedahohiky u formuvanni osobystosti maibutnoho fakhivtsia [Integrative role of Pedagogy in future professional's personality formation]*. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universitetu im. V. Vinnichenka – Proceedings of Kirovohrad state pedagogical university named after V. Vinnichenko*, 32, 11-14. Kirovograd : KDPU Im. V. Vinnichenka [in Ukrainian].

**Наталія Вячеславовна Кононенко,**

старший лаборант кафедри дошкільної педагогіки,

Южноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,  
ул. Старопортофранковская 26, г. Одесса, Украина

## ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Последние десятилетия в теории и практике образования отмечены особо пристальным вниманием к вопросам качества обучения. Во многих нормативных документах подчеркивается важность формирования у студентов ВУЗов теоретических знаний и практических учений в таком качестве, которое отвечает требованиям современности и обеспечивает их самостоятельность, профессиональную компетентность и творческую активность в профессиональной деятельности. Для будущих педагогов системы дошкольного образования качество их профессиональной подготовки является залогом качества воспитания и обучения детей. В поисках путей обеспечения качества подготовки будущих педагогов в ВУЗе к профессионально-педагогической деятельности разрабатываются профессиональные программы и методы профессионального отбора претендентов на приобретение профессии учителя; исследуются сущность и структура педагогической деятельности; особенности формирования

педагогического мастерства; средства активизации общепедагогической и специальной подготовки студентов педагогических ВУЗов; подготовка к инновационной деятельности; формирование профессиональной компетентности и готовности к педагогической деятельности и др. Однако, попытки охарактеризовать качество подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности через изучение отдельных свойств конечных результатов этого процесса представляются недостаточно продуктивными. Системность профессионально-педагогических знаний будущих педагогов дошкольного образования рассматривается как одна из важнейших характеристик качества их теоретической подготовки в ВУЗе. Исходной предпосылкой для формирования системности профессионально-педагогических знаний будущих воспитателей детей дошкольного возраста служит представление о педагогическом процессе как сложном системном объекте, организация и управление которым составляет непосредственный предмет деятельности педагога. Следовательно, во время подготовки к этой деятельности будущие педагоги должны осваивать и осознавать профессионально-педагогические знания, представленные многими учебными дисциплинами, в виде системы, адекватно описывающей системные свойства и характеристики педагогического процесса. Системность профессионально-педагогических знаний будущих педагогов дошкольного образования – это особое качество результата теоретической профессиональной подготовки, которое проявляется в содержании представлений о сущности и составляющих педагогического процесса, способах организации их взаимодействия с целью целостного и органичного развития детей дошкольного возраста. В процессе подготовки в ВУЗе формирование системности профессионально-педагогических знаний будущих педагогов дошкольного образования обеспечивается путем упорядочения и согласования содержания учебных дисциплин на уровне вклада в достижение общей цели, определения ключевых вопросов и последовательности их освещения, формулировки основных понятий.

**Ключевые слова:** системность знаний, качество подготовки, педагоги дошкольного образования, профессионально-педагогические знания, будущие воспитатели.

*Natalia Kononenko,  
senior research assistant, Department of Preschool Pedagogy,  
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,  
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine*

#### **WAYS OF FORMING FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL KNOWLEDGE CONSISTENCY**

The last decades in theory and practice of education are characterized by special attention to the issues of teaching quality assessment. Many normative documents emphasize the importance of forming theoretical knowledge and practical skills in university students, which would meet modern international requirements and provide their independency, professional competency and creative activity in their future work. The quality of future preschool teachers' professional competency is a prerequisite for the successful future activity aimed at educating children. In order to find ways of providing efficient training of future pedagogues, methods of professional personnel screening are developed and used; the essence and structure of educational activity, peculiarities of pedagogical mastery formation, means of activating general educational and special training of students as well as their professional competency formation are studied. But the attempts to assess the quality of future preschool teachers' professional competency by means of studying certain parts of the education results are unproductive and inefficient. Future preschool teachers' professional and pedagogical knowledge consistency is considered to be one of the most important characteristics of the theoretical training quality in higher education. The main prerequisite for the formation of future preschool teachers' professional and pedagogical knowledge consistency is considering an educational process as a complex system subject, organization and management of which is the main task of a teacher. Consequently, when preparing for this kind of activity future pedagogues must obtain profound knowledge in many fields of sciences in the form of a system. Professional and pedagogical knowledge consistency is a peculiar quality of the theoretical professional training result, which manifests itself in ideas about the essence and components of the educational process, ways of organizing their interaction with the aim of harmonious development of preschoolers. The formation of future preschool teachers' professional and pedagogical knowledge consistency is achieved by reorganizing and distinguishing necessary information out of a number of subjects, revealing key issues and the sequence of their studying, formulating main concepts, etc.

**Keywords:** knowledge consistency, teaching quality, preschool teachers, professional and pedagogical knowledge, future preschool teachers.

*Подано до редакції 27.08.2015*